

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS SOCIALINIŲ REIKALŲ IR SVEIKATOS SKYRIUJE TYRIMO

2018 m. gegužės 17 d. Nr. (18)SI-5)SP-51

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. balandžio 17 d. gauta informacija apie tai, kad Kretingos rajono savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos skyrius (toliau – Skyrius) yra įsikūręs pastato, esančio J. K. Chodkevičiaus g. 10, Kretingoje, trečiame aukšte. Pastatas nepritaikytas asmenims, turintiems judėjimo negalią, nes nėra sudaryta galimybė jiems patekti į pastato vidų. Į pastatą galima patekti tik stačiais laiptais. Skyriaus paslaugos judėjimo negalią turintiems interesantams teikiamos lauke, tam nepritaikytomis sąlygomis.

Lygių galimybių kontrolierės iniciatyva pradėtas tyrimas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu teikiant paslaugas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2018 m. balandžio 25 d. raštu Nr. (18)SI-5)S-276 kreipėsi į Kretingos rajono savivaldybės administraciją, prašydama pateikti informaciją, ar pastatas, esantis J. K. Chodkevičiaus g. 10, Kretingoje, kuriame įsikūręs Skyrius, yra pritaikytas asmenims su judėjimo negalia bei atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 314 patvirtintą statybos techninį reglamentą STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“; kokiomis sąlygomis asmenims su judėjimo negalia yra teikiamos Skyriaus paslaugos; ar asmenims su negalia yra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, kreiptis į Skyrių, siekiant gauti reikalingą informaciją, konsultacijas, viešąsias

paslaugas, teikti prašymus ir pan.; kokių priemonių ketinama imtis, siekiant užtikrinti asmenų su judėjimo negalia patekimą į patalpas, kuriose įsikūręs Skyrius; paprašyta pateikti tai patvirtinančius dokumentus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. gegužės 7 d. Tarnyboje gautame Kretingos rajono savivaldybės administracijos rašte Nr. (4.1.11)-D3-2188 nurodoma, jog pastatas, esantis J. K. Chodkevičiaus g. 10, Kretingoje, kuriame įsikūręs Skyrius, nėra pritaikytas asmenims su judėjimo negalia. Skyriaus darbuotojai asmenims su judėjimo negalia paslaugas teikia pirmajame aukšte arba važiuoja į gyventojų namus. Kai kuriais atvejais, siekiant užtikrinti gyventojų interesus, paslaugos suteikiamos išėjus iš Skyriaus patalpų. Rašte nurodoma, kad asmenims su judėjimo negalia nėra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, kreiptis į Skyrių.

Siekiant užtikrinti asmenų su judėjimo negalia patekimą į Skyrių, nuspręsta iki 2018 m. birželio 10 d. pritaikyti patalpas, esančias J. Pabrėžos g. 1, Kretingoje, kuriame Skyriaus darbuotojai galės priimti žmones su judėjimo negalia, suteikti jiems reikalingą informaciją, priimti jų prašymus ir kitus dokumentus. Jau yra įrengtas įvažiavimas į šias patalpas, skirtas neįgaliesiems asmenims.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Kretingos rajono savivaldybės administracija, teikdama Skyriaus kompetencijai priskirtas paslaugas, nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą

būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ komentare (toliau – Komentaras) nurodė, jog prieinamumas yra būtina asmenų su negalia savarankiškumo ir galimybės visavertiškai bei lygiomis teisėmis su visais asmenimis dalyvauti visuomeniniame gyvenime sąlyga. Neužtikrinus fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo, asmenys su negalia neturėtų lygių galimybių dalyvauti bendruomenės, kurioje jie gyvena, veikloje (Komentaro 1 p.).

Konvencija nustato pareigą visiems, tiek privatiems, tiek viešiesiems, subjektams, nepaisant jų teisinės formos, užtikrinti prieinamumą jų nuosavybės teise valdomuose pastatuose, taip pat padaryti prieinamą transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją bei komunikacijos priemones, paslaugas. Visi paslaugų teikėjai, tiek privatūs, tiek viešieji, privalo užtikrinti paslaugų prieinamumą, jeigu tik paslauga ar prekė yra teikiama ar prieinama visuomenei. Tokios pareigos pažeidimas yra laikomas diskriminaciniu elgesiu (Komentaro 13 p.). Prieinamumas yra būtina sąlyga, asmenims su negalia užtikrinant jų pagrindines teises ir laisves, galimybę gyventi savarankiškai, dalyvauti visuomeniniame gyvenime (Komentaro 14 p.).

Konvencijos 9 straipsnyje įtvirtinta prieinamumo pareiga turi būti įgyvendinama dviem aspektais:

1) užtikrinant naujai projektuojamų, statomų ar gaminamų objektų, aplinkos, prekių, produktų bei paslaugų prieinamumą;

2) pašalinant kliūtis jau pastatytuose statiniuose, kitoje fizinėje aplinkoje, asmenims su negalia naudojančiais transportu, informacija bei komunikacijos priemonėmis, prekėmis bei paslaugomis, prieinamomis visuomenei (Komentaro 24 p.).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse

įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams. Už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai (Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 3 dalis).

Konkretūs reikalavimai viešiesiems statiniams nustatyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtintame statybos techniniame reglamente STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ (toliau – Reglamentas). Pažymėtina, jog, pagal Reglamento 1 priedo 2 punkto nuostatas, administracinės paskirties pastatai yra įtraukti į žmonių su negalia svarbių statinių sąrašą. Taigi pastatai, patalpos, kuriose vykdomos savivaldybės administracijai priskirtos funkcijos, priskirtini prie svarbių žmonių su negalia statinių, kuriems taikomos toliau cituojamos Reglamento nuostatos.

Pagal Reglamento 59 punktą, asmenims su negalia svarbiuose negyvenamuosiuose pastatuose turi būti užtikrinta galimybė savarankiškai į juos patekti, laisvai judėti ir naudotis visomis pagrindinėmis ir pagalbinėmis lankytojams skirtomis patalpomis. Tokiuose pastatuose asmenims su negalia turi būti pritaikytas pagrindinis įėjimas į pastatą, visos pagrindinės paskirties patalpos ir lankytojų aptarnavimui skirtos patalpos, taip pat patekimui į šias patalpas skirti praėjimai, koridoriai, holai ir pan. Pagrindinis įėjimas į pastatą ir prieigos prie jo turi būti įrengtos taip, kad asmenims su negalia nebūtų kliūčių savarankiškai patekti į pastato vidų. Jei prie pagrindinio įėjimo yra laiptai, greta jų turi būti įrengtas Reglamente nustatytų dydžių pandusas (Reglamento 64 punktas).

Remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 30 straipsnio 1 dalies nuostatomis, savivaldybės administracija yra savivaldybės įstaiga, kurią sudaro struktūriniai padaliniai, į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir savivaldybės administracijos filialai – seniūnijos. Pagal minėto įstatymo 29 straipsnio 2 dalies nuostatas, savivaldybės administracijos direktorius vadovauja savivaldybės administracijai. Jis yra įstaigos vadovas. Savivaldybės administracijos direktorius organizuoja savivaldybės administracijos darbą, tvirtina savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių veiklos nuostatus, atsako už vidaus administravimą savivaldybės administracijoje (Vietos savivaldos įstatymo 29 str. 8 d. 3 p.).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl

kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Remiantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjamu atveju Kretingos rajono savivaldybės administracija pripažino aplinkybę, jog pastatas, esantis J. K. Chodkevičiaus g. 10, Kretingoje, kuriame įsikūręs Skyrius, nėra

pritaikytas asmenims su judėjimo negalia. Iš pateikto Kretingos rajono savivaldybės administracijos rašytinio paaiškinimo nustatyta, jog šiuo metu nėra sudarytos tinkamos sąlygos asmenims, turintiems judėjimo negalią, patekti į pastatą, kuriame teikiamos Skyriaus paslaugos, bei lygiomis galimybėmis su kitais asmenimis naudotis Skyriaus teikiamomis paslaugomis.

Atkreiptinas dėmesys, jog Kretingos rajono savivaldybės administracija yra savivaldybės įstaiga (Vietos savivaldos įstatymo 30 str. 1 d.). Savivaldybės administracija bei jos padalinys – Skyrius yra viešojo administravimo subjektai, kuriems įstatymų nustatyta tvarka yra priskirtos viešojo administravimo funkcijos (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 4 str.).

Kretingos rajono savivaldybės administracijos pastatai priskirtini administraciniais pastatams, kurie įrašyti į svarbių žmonių su negalia pastatų sąrašą (Reglamento 1 priedo 2 p.). Skyriaus vykdomos funkcijos yra tiesiogiai susijusios su asmenų su negalia poreikių tenkinimu, teisių bei interesų socialinės apsaugos bei sveikatos srityje įgyvendinimu. Taigi galimybė patekti į pastatą, kuriame teikiamos Skyriaus paslaugos, yra itin svarbi asmenims su negalia.

Pažymėtina, jog, Tarnyboje pradėjus tirti skundą dėl galimo diskriminavimo negalios pagrindu teikiant paslaugas Skyriuje, Kretingos rajono savivaldybės administracija ėmėsi priemonių, būtinų Skyriuje teikiamų paslaugų prieinamumui užtikrinti asmenims su judėjimo negalia. Kita vertus, iš pateikto rašytinio paaiškinimo nustatyta, jog šiuo metu dar nėra pašalintos kliūtys asmenims su judėjimo negalia patekti į pastatą, kuriame įsikūręs Skyrius, bei užtikrinti Skyriaus teikiamų paslaugų prieinamumą.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, jog teikdama Skyriaus paslaugas, Kretingos rajono savivaldybės administracija neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintos pareigos visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas ir tokiu būdu sudarė sąlygas Skyriaus paslaugų teikimo srityje diskriminuoti asmenis, turinčius judėjimo negalią.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 3 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Kretingos rajono savivaldybės administracijai nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus (neveikimą) bei sudaryti sąlygas asmenims su judėjimo negalia patekti į pastatą, kuriame teikiamos Skyriaus paslaugos, bei sudaryti sąlygas visiems asmenims, nepaisant jų negalios, gauti Skyriaus teikiamas paslaugas.

2. Įpareigoti Kretingos rajono savivaldybės administracijos direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti Lygių galimybių kontrolierę per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Kretingos rajono savivaldybės administracijos direktorių.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė